

Prikazi, izvještaji, bilješke.

Krčka porodica Ferchie i teolog o. Mato Ferkić.

1. O. Josip Milošević, provincijal naših franjevaca konventualaca, koji je umr'o u Zagrebu 28. siječnja 1926. kao prvi gvardijan samostana otvorenog 4. listopada 1922. na sv. Duhu kod Zagreba, napisao je god. 1906. u knjizi 164. (str. 1—36) »Rada« Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti opsežnu i učenu studiju pod natpisom: »Život i djela fra Mate Ferkića iz Krka, konventualnog franjevca (1583—1669)«. Milošević je držao »za ugodnu i rodoljubnu dužnost opisati njegov život i djela, tim više što on našem narodu nije gotovo ništa poznat«. U istom cilju je on god. 1913. u Cresu, gdje je njegova provincija do izгона 4. ožujka 1919. imala nutarnju gimnaziju, novicijal i bogoslovlje, ustrojio za redovnički pomladak »Zbor duhovne mladeži Ferkić«.

Po o. Miloševiću ušao je dr. Ferkić s par rečenica u »Povjesne crte« ... Ivančićeve, str. 229, i među »Znamenite i zaslužne Hrvate 925—1925« (Zagreb 1925, str. 78), ali u »Crtice iz hrvatske književne kulture Istre« (Napisao prof. Vjekoslav Spinčić, izdala nadb. tiskara u Zagrebu 1926) nijesu ga pustili ući, premda je jedan naš odličan radnik bio sastavljaču poslao gotov članak o Ferkiću. Istina, u ostavini o. Ferkića ne nalazimo djela ni sastavaka na hrvatskom jeziku; no on je bio naše krvi i jezika, na sveučilište u Padovu bio je pozvan iz našeg Krka, gdje je kao gvardijan ispo- vijedao i propovijedao našem narodu na njegovu jeziku, Krčaninom je bio po rodu, rođenju i redovničkom posinovljenju, pa se kao takav (Vegleensis) najradije i potpisivao. Na Krk je mislio cijeli život, pa i praveći oporuku. Tko bi pak znao, kolikim je našim mladićima na padovanskoj univerzi on bio mentorom i mecenom? Ta naši su đaci, osobito pravnici, sve do polovice XIX. vijeka rado polazili na nauke u Padovu.¹ On je pronio učenim svijetom našu zemlju kao neki drugi naši velikani, koji su djelovali u tuđini i pisali na stranim jezicima. U Ferkiću imamo još jedan dokaz, da naši predi nijesu samo znali mišicama štititi zapadnu kršć. kulturu, nego da su je

¹ Posljednji otočanin, koji je svršio sveučilište u Padovi, bio je inžinir dr. Mate Vitezić iz Vrbnika, koji je umr'o na Sušaku 25. studenoga 1910.

umom pomogli i izgrađivati. To nam služi na čast i diže ugled pred svijetom.

2. Prije o. Miloševića pisao je u našim stranama o Ferkiću nešto malo Talijanac dugogodišnji krčki liječnik dr. Ivan Krstitelj Cubich, rodom iz Gorice (Gorizia, sada u Italiji) u svojim »Notizie storiche sull'isola di Veglia« I. dio str. 149—151, štampanim u Trstu 1875, za koga Milošević nije znao. Po Kubiću je Ferkić doživio 90. godinu svoga života, bacivši mu rođenje za dvije godine natrag. Kao gvardijan u Krku da je obnovio samostan ugrađivši u nj sa sjevera gradske zidine. Ferkićevu sliku, koja je stajala nad nutarnjim vratima sakristije samostanske crkve sv. Franje da su odnijeli Napoleonovi Francuzi. U inače vrlo manjkavom popisu Ferkićevih djela navodi »De creatione scripturali cum Sanctis Augustino et Bonaventura. Patavii 1658«, koga Milošević nema. Dalje pripovijeda, da je Krčanin javni bilježnik Markantun Impastari osobno u Padovi u samostanskoj knjižnici tragao za životopisnim podacima i djelima Ferkićevim i da je isti Impastari ljubomorno čuvao jednu sliku (ritratto a stampa) Ferkićevu, povrh koje se čitao motto: »Nunquam victus«, ispod napis: »Hospes in hoc vultu spirat sapientia. Illa viget, qualis Vegla vivus erat«, naokolo slike pak majuskulama ovo:

»Universitate Patavina — Theologus publicus Aet. — Ann: LXXXII. Ad. R. P. Mag. — Matthaeus Ferchius — Veglensis: Ord. Min. Con. In.«

Podno nadgrobnog spomenika Ferkićeva u svetištu sv. Antuna u Padovi da se čitaju i ove riječi: »Sac: Theol: in via Scotti CCLXXV et Mes: CC. P. P. ex Con: Ordine Archigymn: Claris: Heroum hactenus professi sunt MDCXIX.« Konačno dr. Kubić donosi u II. dijelu na str. 111 pjesmu štampanu u Mlecima 1664, kojom je Ferkića živa slavio i zvao kući Grk s Cipra krčki biskup (1640—1653) Konstantin de Rubeis (Rossi). Evo je:

O Ferchi decus additum Liburnis
 Et Veglae iubar, et iubar sophorum,
 Non solum Patavina quot palaestra,
 Sed quot Palladiae dedere Athenae,
 Et quot Graecia docta procreavit,
 Quid semper Patavi moraris, urbem
 Paternam quasi dixerim perosus?
 Sol numquam spatio recurrit illuc,
 Formosum iubar afferens eois.
 Ergo, Tu quoque sol scientiarum,
 Naturam celer aemulare solis,
 Et caras patriae recursa ad oras. . .

II

1. Sam se Ferkić potpisivao Ferchius ili Veglensis (Krčanin) ili zajedno Ferchius Veglensis. Pod tim je imenom poznat u uče-

njačkom svijetu.² Talijani ga u duhu svoga jezika zovu Ferchio, a Hrvati — ne znaju, kako bi ga zvali. Evo što o tome piše pok. Milošević: »Pored svega toga čini mi se opravdanim zvati ga Ferkićem, i evo razloga. Popitao sam se u Krku, dali ima tamo koje prezime, koje odgovara ovome. Trud moj i prijateljâ nije imao povoljnog uspjeha. Ne samo u gradu Krku, dapače ni na cijelom otoku nema prezimena, koje bi se ikako sudaralo s ovim. Još je čudnije, da u maticama grada Krka nema o toj obitelji nikakvog spomena, premda znamo, da je naš fra Mato tamo rođen i kršten. — Ja mislim, da se je koja obitelj tamo doselila i stanovala u gradu Krku i da je iščezla bez potomaka. Pa zbilja u primorju hrvatskome, pak i u križevačkom kotaru ima i danas Ferkića, i vjerojatno je, da se je odonud preselila koja obitelj, s tim više, što znamo, da je otac našega fra Mate posjedovao nešto zemlje, od koje je živio, a fra Mate je bio sin jedinac, i tako iščeznu s njim obitelj Ferkićeva u Krku. Kad je postao književnikom, on je skrivao svoje ime, kako su to običavali činiti humaniste onoga vremena.«

Dok je fra Mate Krku pronio ime svijetom, Krk mu eto ne zna za rod i koljeno, pa ni za rodbinsko ime! No ako ga ne pozna sadašnji materijalistički Krk, dobro ga pozna onaj stari kršćanski Krk, koji živi u prašnim arhivima, gdje se o njemu govori samo s poštovanjem i s ponosom kao o Teologu ka' exohen. Padre Teologo jest sinonim za Ferkića.

Njegovo je krštenje ubilježeno u matici rodeno-krštenih grada Krka na listu 152b pod slovom P ovim talij. riječima: »1583. A' di 23. Gen(nai)o Pietro, Matt(e)o fi(glio) de Zuanne Ferchie, alias Curto, p(rocreat)o con Frane sua mo(glie), battezzato da me P(re) Simon Jurich, tenuto da Ni(col)ò Lamprezo q(uondam) Steff(an)o et Ant(oni)a r(elitta) q(uondam) Beseda«. Fra Mate je dakle rođen 1583, a ne 1581 kako piše Kubić, i to najvjerojatnije 23. siječnja, a ne 24., kako pogrješno tvrdi Milošević. Na Krku je naime hvalevrijedni običaj, da se novorođenče što prije nosi na sv. krst, i to još istoga dana podvečer, ako je rođeno u ranim jutarnjim urama, inače slijedeći dan. Stoga, iako matice ne navode dana rođenja, možemo, oslanjajući se na rečeni običaj, mirne duše reći, da se rodio isti dan koji je bio kršten, t. j. 23. siječnja 1583. Na krstu je dobio imena Petar i Matej; ovo je posljednje zadržao i u redu, dok je prvo po djedu Petru napustio. Otac mu se zvao Ivan (po mletačku Zuanne), nadimkom Kurto=Kratki, Mali, a mati Franjica (Frane, Franetta, Franceschina). Krstio ga Hrvat pop Šime Jurić, komu se roditelji doseliše iz Like (starohrvat. župa u sjevernoj kopnenoj Dalmaciji između rijeka Zrmanje i Krke), a kumovali su Nikola Lamprezo pok. Stjepana i Antica udova pok.

² Isusovac Pavao Geny u svojem »Brevis conspectus historiae philosophiae«, ed. 3. Romae 1928, zove ga »Matthaeus Ferchio Velianus«.

Besede.³ Obiteljsko mu je ime Ferchie. To prezime, i to samo u tom obliku, dolazi u maticama župe Krk dosta često. Krivo bi dakle mislio, koji bi s Miloševićem držao, da je obitelj našega fra Mate došla odnekale u Krk i tu s njime izumrla. Već na prvoj volantnoj, vrlo oštećenoj i izjedenoj, stranici jasno čitamo: ... »de m(istr)o Bare Ferchie p(ro)creata con sua moglie... da me Pre Franc(esc)o Rimano, tenuta p(er)...« i na početku četvrte (kao uvezane prve) stranice iste kožom ukoričene knjige opet: ... »de m(istr)o Bartolomio Ferchie p(ro)creata con D(onna) Mare sua consorte... da Pre France(sc)o Rimano, tenuta p(er) m(istr)o Zuanne Mattasol... Palmier«. I tako to ide dalje kroz čitavu knjigu, koja svršava god. 1619, a počinje g. 1565. Ima u njoj krštenja obavljenih i prije g. 1565, što znači, da su se matični slučajevi i prije naredbe tridentskog sabora u Krku bilježili u bilo kakvu knjigu, iz koje je svježije (najstariji datira iz g. 1562, u koliko je meni palo u oko) slučajeve revni Archipresbyter Capituli Cathedralis kao gradski župnik i voditelj matica prenio u ovu knjigu. Sve su matice pisane talijanskim jezikom, a abecednim redom po početnom slovu krsnog imena djetetova, što otežava njihovu porabu. Dan se rodenja redovito ne bilježi. Dakako da ime Ferchie dolazi i u maticama vijenčanih i umrlih, u koliko su do nas doprle. U maticama preminulih I čitam zadnji put to ime pod slovom L 29/4. 1700, a u maticama krštenih III. 10/5. 1742. Neki Antun Ferchie imao je stan u kući samostana sv. Franje na velikom trgu u Krku još g. 1741. i plaćao je L 4 s. 3 najamnine na godinu.⁴ Danas tog imena na Krku više nema.

³ Beseda (Besjeda) je nadimak obitelji Randa (Randić?), koje u Krku više nema.

⁴ Bartoli na listu 212. — O. Felix Maria Bartoli, doktor teologije, rođen u Krku 8. maja 1679. i ovdje umr'o 5. veljače 1744., kao starac ispisao je g. 1740—1743. u jednu knjigu s 300 listova važnije isprave o krčkom samostanu sv. Franje i druge iz g. 1248—1603. Do lista 101 poredao ih je hronološkim redom, koji se poremetio, kad je počeo iznositi dokumente iz općinskog arhiva. Tako je na pr. najstarija listina iz g. 1248. došla na listove 179/180. Isprave su prepisane iz samostanskoga i gradskog arhiva, a najviše iz notarskih knjiga. Najčešće rade o samostanskim dobrima, nekretnim i pokretnim, o samostanskim pravima i dužnostima (misama), o crkvenim i državnim naredbama glede redovnika i sl., no ima tu i drugih dokumenata opće važnosti za javni život na otoku Krku, tako da se bez njih ne može pisati o političko-crkvenoj i kulturno-vjerskoj prošlosti Krka. Ima i dosta bilježaka prepisačevih. Kad su njemu zbog slabosti sile smalaksale, nastavili su njegov rad drugi. Bartoli je bio i provincijalom, a u krčkom samostanu gvardijanom bar g. 1714. i 1715. Ne zna se zašto, Bartoli je bio napustio Krk i sklonio se u Poreč, Zato dužd Alvisse Pisani 26. travnja 1738. kasira njegovu odreku na posinovljenju u Krku i njegovo novo posinovljenje u porečkom samostanu te mu dukalom 28. istoga mjeseca naređuje, da se vrati u Krk, gdje će kao bivši provincija!

2. Jesu li Ferchie u Krku starosjedioci ili došljaci? Poznata su nam mnoga krčka imena iz frankapanskoga doba, no ovo ne. Ali u drugoj polovici XVI. vijeka oni su u Krku već domaći. Dok se za došljake, koji stanuju u gradu, osobito u notarskim knjigama kaže, odakle su došli, n. pr. 1476 Helena Sirsa (Širca) de Vinodolio habitatrix Veglae,⁵ »1487 Jurcho de Selze habitator Veglae,«⁶ Ferchie su već »cives et habitatores Veglae«. »Messer Antonio Ferchie Citta dino Veglense« kupuje 27/12. 1591. jedan vrt uz svoju kuću u ulici sv. Marka⁷, a 30/X 1593. u ulici sv. Uršule pravi oporuku »Ser Zuanne Ferchie del q(uonda)m Piero Citta dino Veglense.«⁸ Da su u Krku već odavna, dokazuje i njihova razgranjenost. Po matici krštenih živjele su u drugoj polovici XVI. vijeka u gradu ove obitelji: g. 1562 Mate Ferchie sa ženom Uršom, 1565 cipelar Bare F. sa ženom Marom i brojnom djecom, 1568 Ivan F. i žena mu Augusta, 1570 Antun F. sa ženom Marom, 1570 Nikola F. i žena Kata Barbarosa, 1574 Antun F. i žena mu Kata s brojnom djecom, 1577 Franjo Ferchie (Curto) sa ženom Franjicom, početkom ove iste g. 1577 oženio se Matin otac s Franjicom, 1583 Bartul F. i žena Marija, 1584 Bare F. i njegova žena Agneta (Janja), Blaž F. sa suprugom Margaritom. Da nam se sačuvala onodobna knjiga vijenčanih, bilo bi toga jamačno više. U to doba dakle Ferchie su u Krku zavičajni, pripadnici, građani (cives, cittadini), i to već tako dugo, da se više ne zna, odakle su došli, i da su im Krčani međuto obrnuli ime na svoju.

3. O njihovoj raširenosti svjedoče i krčki arhivi, u kojima ime Ferchie dolazi i u nekim varijantama. Navest ću i neka njemu srodna i slična imena, onodobna i sadašnja, što će nam pomoći kasnije utvrditi prvotni hrvatski oblik porodičnog imena fra Matina.

i osobito sposoban čovjek biti od pomoći gvardijanu Ostrogoviću. Ta se kopijalna knjiga čuva u samostanskom arhivu pod signaturom 23. F VIII, a mi ćemo je u ovoj radnji zbog kratkoće citirati sa »Bartoli«.

Bartolijevim se trudom obilno koristio pok. dr. Ivan Crnčić u svojim povijesnim radovima, a mnoge je isprave i štampao. Tako u dodatku »Najstarijoj povijesti krčkoj, osorskoj, rapskoj, senjskoj i krbavskoj biskupiji« 17 pisama, a u knjizi XX Starina Jugoslavenske Akademije znan. i umjetnosti u Zagrebu 1888., str. 1—21, pod naslovom: »Što je pisama sakupio P. Blagoslav Bartoli«, 31 ispravu (većinom u izvatku).

Pored ove čuva se u istom arhivu pod signaturom 24 F. VIII druga kopijalna knjiga, uvezana poput prve u kožu, s Indeksom, u kojoj su na 152 lista ispisane isprave od god. 1300. do 1774., a nijesu unesene u prvu. Auktor je nepoznat, no Crnčić je također iz nje uzeo neke isprave kao Bartolijeve. Mi ćemo je u radnji citirati pod imenom »Kopijalna knjiga«.

⁵ Bartoli 69 b.

⁶ Bartoli 182 b.

⁷ Bartoli 270.

⁸ Bartoli 274 b. — To je otac fra Matin.

U spisima biskupa Petra Bembo (1564—1589) čita se, da je u svibnju 1581. u Krku na javnoj dražbi crkvene desetine na otočiću Plavniku dostao Bare Ferchie, a na generalnoj viziti istog biskupa g. 1586. bio je u Krku kao contestis pod prisegom na zapisnik ispitan Antonius Farchia, koji se istovremeno zove također Antonio Figlio de Ferchia. Na istoj se viziti u Miholjicama kod Omišlja spominje žena Matija Kurtina, a prije smo vidjeli, da su Matina oca nazivali Kurto. U spisima Bembova nasljednika i rođaka Ivana kneza a Turre (1589—1622) nalazi se svjedodžba, da je o. Mare Ferchia Veglensis bio sin Ivanov, a da je njegova sestra Marija bila udata za Franju Samane (Šamanić) alias Rossin (Rušin) i da je 21. ožujka 1604. rodila sina Ivana, koga je 23. ožujka 1604. krstio kanonik (kasniji arhidjakon) Franjo Florentin. Krizmao ga je biskup Ivan, a kumovao mu na sv. potvrdi Antun Jurić (već potalijančeni Juriceo, danas Giuriceo). Na generalnoj viziti god. 1590. u Omišlju Andrija Volzimonte tuži biskupu Ivanu župnika Antuna Bozanića i nudi mu za svjedoka, među ostalima, Mandu »mogle di Zuanne Farcich«. Istom su zgodom u Vrbniku o vladanju svećenika biskupu Ivanu svjedočile Mare Ferlich te njezine kćeri Kata i Safta (Jelisava) udata u Risiki. G. 1609. spominje se i Zuanne Ferlich. U spisima bisk. suda u Krku 30. listopada 1676. stoji, da je »Capo Lorenzo Zipon« (Gipponi) tražio od kanonika Nikole Torre račun o novcima primljenim »dal q(uondam) R(everendissimo) Padre Teologo Ferchie« na uhar svoje unuke »nominata Ferchia al presente D(onna) Lorenza monacha in San Benedetto«. U knjizi kaptolskih kongregacija čita se, da je na sjednici 4. lipnja 1635. Pre Zuan Antonio Ferchi bio izabran za pisara stolnog kaptola i crkve, a 5 dana kasnije isti kao novoimеноvani kanonik polaže pred kaptolom vjeroispovijest. Iz sjednice 20. kolovoza 1639. bio je kanonik Antun Ferchie aliter Rossini (bez sumnje onaj isti) zajedno sa arhidjakonom i kapitularnim vikarom S. V. Ivanom Coloce poslan u Mletke, da u parnici protiv Herkula Zutinis brani kaptolsko pravo vlasništva na posjed u Kambonu, što ga je bila oporučno namrla kaptolu Klara Grabbia Zottinis zajedno s kapelom sv. Ane kod benediktinki u gradu.

Bartolijev zbornik (kopijalna knjiga) zove našega Matu talijanski samo Ferchio, a njegove rođake samo Ferchie, no u noti na listu 212 i u notarskim ispravama na listovima 252, 253, 270, 274b i 281b (dva puta) ostavlja ime Ferchie i za njega i za njegovu porodicu. Na listu 151b u diobnoj pogodbi obitelji Cicer 15. I. 1540. nastupa kao jedna stranka »Joannes filius Ive Ferrich cum Donna Mare eius uxore, sorore praefati Nicolai (Cicer)«. U drugoj pak kopijalnoj knjizi 24 F. VIII. dolazi g. 1642—1655. kao javni notar Augustin Ferchie alias Rossino ili Rossini. Isto ime nosi g. 1642. jedan orguljaš u Krku, po svojoj prilici jedna te ista osoba. U Matino doba susrećemo u Krku i imena Farsia ili Tarsia, a u XVIII vijeku također Fergolo, Ferecina, Fercachich, Ferghina i Ferchinich.

I danas obiluju Hrvati nalik imenima. Frgačića imamo n. pr. u Vrbniku i Baški, Frkovića u selu Frković kod Ledenica i u Lici, Frkića u selu Kamenskom kod Karlovca, Fržića u Križevcima, Sfarčića u Milni na Braču, Farčića u Blatu i Veloj Luci na Korčuli, Frkatovića u Tuzli, Ferka u Osijeku, Ferića u Davoru, Fršića u Bosni. Već toliko dostaje, da zaključimo na hrvatski korijen imena Ferchie. Možemo čak ustvrditi, da ono prvotno nije tako glasilo niti izgledalo, nego da su mu Krčani po svojem narječju izmijenili oblik i izgovor.⁹

Na hrvatsko podrijetlo imena Ferchie upućivalo bi i njihovo prijateljavanje sa hrvatskim došljacima u Krku. Tako je n. pr. Matin otac 21. rujna 1586. držao na sv. krstu Nikolu Bartula sina Franje Barića s Merga, 6. rujna 1588. Jelenu kćer nekoga Nikole iz Hreljina i 25. rujna 1595. Dinku Matejku kćer Nikole Starešina iz Bakra, a njegova druga žena Nikica kumovala je na krstu 24. siječnja 1591. Franjici Margariti kćerci nekoga Nikole Bakranina, dok je Bare F. 6. travnja 1574. kumovao krštenju Paškve Kate kćerke Jakova iz Vinodola zvanoga Zare (Car), 24. kolovoza 1567. Lucije kćeri Nikole iz Senja i t. d.

4. Ime Férchiè nosi kadikad na **e** u prvom slogu znak **´**, a običnije u drugom slogu na završnom **e** znak **`**. To nijesu naglasci, nego znakovi kratkoće. Izgovaralo se dakle to ime oštro i kratko Fr **é**e. Da se drugi (završni) slog **chie** izgovarao kao naše **će**, svjedoče drevna i današnja krčka imena i nazivi s istim dočetkom i izgovorom, na pr. Boće (nadimak prije za obitelj Dobrilović, sada za Depikolo zvane), Poleće (lokalitet Polecchie), Kokoreće (lokalitet Coccorecchie). Dočetak na **a** ne smeta, jer se i danas slog **chia** ovdje izgovara kao **ća**, na pr. Brussichia izgovara se Brusića, a znači Brusićku ili Brusićevu (ženu ili kćer Brusićevu), Cornichia izgovara se Kornića, župa Kornić kod Krka; Basalchiala, izgovaraj Bazalčala (lokalitet tik Krka, u čijem starom dijalektu Basalca znači Crkva). Što i za muški spol mjesto dočetnog **e** dolazi koji put **a**, valja pripisati uplivu hrvatskoga i talijanskog jezika, u kojima su prezimena na **a** (na pr. Šabalja, Frkulja, Brajša) mnogo češća od onih na **e** (na pr. Rade, Pleše). Hrvatskom je uplivu podleglo i slovo **e** u prvom slogu dobivši u zamjenu **a** na mjesto staroslovenskog poluvokala **jer**. I danas naši otočani, osobito u crkvi, pjevaju crkva mjesto crkva, sarce mjesto srce. Daljnjim razvojem jezika postalo je međutim jedno i drugo suvišno, jer slijedi sonant **r**.

⁹ To je narječje u Krku izumrlo istom pred kojih sto godina, no u nazivima mnogih lokaliteta i u nekim riječima živi još i danas. Na pr. lokalitet Remaur, veliki potok; kamarda, poljska kuća, kućica, staja; giobba, četvrtak. Filolozi zovu taj dijalekat »dalmatinskim«, jer su njime govorili ostaci rimskih kolonista i poromanjenih starosjedilaca, koji su se pred slavenskom bujicom bili spasili i stisli u varoši i mjesta u primorju i na otocima bizantske Dalmacije (Sr. Šišićevu »Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara«, str. 275.)

Imena na **chie=će** nalazimo u krčkoj davnini više, na pr. Starchie, Jadrichie, Dunchie, Matticchie, Ranchie, Dobrinchie, Dominchie. Ovo posljednje dolazi i u obliku Domince (izgovori Dominče) i u obliku Domincich (Dominčić), kako također Starcich (Starčić) za Starchie, Dobrincich (Dobrinčić) za Dobrinchie. Strčić i Dobrinčić i danas žive na otoku Krku. Zašto to navodim? Zato da čitalac sam dođe do zaključka, da staro krčko **chie** odgovara hrvatskom **čić**, pa da je dosljedno ime **Ferchie** moralo prvotno izgledati i glasiti **Frčić**. Na taj nas zaključak sili također istodobno prezime **Farčić** u Omišlju, kako smo vidjeli prije, koje još i danas živi izvan o. Krka, a koje bi prema sadašnjem razvoju hrv. jezika i pravopisa imalo glasiti i izgledati **Frčić**. Ime **Frčić** dolazi i u jednoj narodnoj muslimanskoj pjesmi iz Bosne.

Sve dosele navedeno nuka nas na zaključak, da o. Milošević nije pogodio pravo, kad je prezime **Ferchius** pohrvatio u **Ferkić**, gdje je **e** pred **r** posve suvišno, kako nam svjedoče **Frkići** u Kamenskom kod Karlovca. Pače se ne ustručavam ustvrditi, da je porodično ime fra **Matino** prije doseljenja njegova roda u romanski **Krk** glasilo **Frčić**. Tvrda kost za talijanska usta! Još ranije moglo je ono glasiti **Sfrčić**, što bi potvrđivalo i danas živo prezime **Sfarčić**. Pa mogao bi imati pravo i onaj moj odlični domorodac, koji mi je poručao, da je u frankapansko doba postojalo u Vrbniku prezime **Svrčić** i da bi možda to bilo prvotno ime **Fra Matina** roda. God. 1555. spominje se u Vrbniku **pop Bartul Fegričić** i god. 1609. **pop Petar Frkošić**, bilo je ondje i **Hršćića** i **Svećića** ili **Cvetčića**, ali na **Svrčića** nijesam naišao.

III

1. Među brojnim obiteljima **Ferchie** vrlo ih malo ima s nadimkom **Kurto**, što ga nosio otac fra **Matin**. S tim nadimkom u maticama krštenih dolaze samo još **Franjo Ferchie** sa ženom **Franjicom** (g. 1577) i **Franjica**, koja je 1598. vanbračno s nekim **Mlečani**nom rodila kćer **Mariju**. Po tome bismo mogli zaključiti, da je već **Matin** djed **Petar F.** nosio taj nadimak, i da je fra **Mate** imao strica **Franju**, u koga je bila jedinica neudata kći **Franjica**. U toliko bi o. **Milošević** imao pravo, kad veli, da je s fra **Matom** iščezla njegova porodica u **Krku**, ako to naime razumijemo tako, da je njegovom smrću izumrla samo grana **Kurto** roda **Frčić**. Vidjeli smo naime prije, da su se u **Krku** **Ferchie** inače održali bar do polovice **XVIII** vijeka.

Svi su krčki **Ferchie** bili niska roda i poljodjelci, koji su se nuzgredno bavili i kojim obrtom, kako to biva i danas u **Krku**, jer krševita zemlja ne daje dosta hrane za čitavu godinu. Bare **F.** bio je na pr. postolar, a **Ivan F.**, otac **Matin**, zove se u maticama krštenih na dva mjesta (1581 i 1585) pomorac (mornar, marinaro). Bit će, da je na »braceri« ili »trabakulu« kojeg krčkog »parona« služio kao prosti mornar. Kad je lađa ležala raspremljena u luci,

on je obrađivao polje. Nije dakle zbog plave krvi bio fra Mate g. 1629. primljen u padovanski Collegium Theologorum »more nobilium«.¹⁰

Ni mati mu nije bila bogatija. Dne 9. siječnja 1577. Dominika udova pok. Nikole Škina¹¹ daruje per donationem propter nuptias njoj (»a Donna Frane sua Nezza, moglie di Z(uan)ne q(uondam) Piero Férchie questi giorni prossimi passati maridata«) u ruke njezina muža Ivana svoju kuću, gdje sama stanuje, a doprinosi samostanu sv. Franje za jednu pjevanu obljetnicu 16 soldi godišnje daće, kako je bio oporučno naredio 15. ožujka 1512. Nikola de Dalia zvan Trus, a potvrdila njegova snaha Mare oporukom 10. lipnja 1554.¹² Tako su Matini roditelji došli do vlastite kućice, koja se nalazila u ulici sv. Uršule, sada na gornjem dijelu ulice dra. Dinka Vitezića. Prema onomu, što sam u starim spisima i ispravama ovdje ondje čitao, držim, da je ta kuća stajala na položaju, gdje se sada stere vrt Josipa Morića sjeverno kući br. 220 (prije 154). Tu se bez dvojbe rodio naš fra Mato.

Djevojačko nam ime Matine matere nije poznato. Možda kako spomenutoj darovateljici Škina, a možda Štekljin, jer je kanonik Bernardin Štekljin (Stechglin, Steclin) po smrti Matina oca upravljao Matinim dijelom baštine, koji se sastojao u pokućstvu, nekretninama i novcu (»Mobili, Stabili, et Danari«), i fra Mato kao klerik dao je 2. junija 1600. Štekljinu odriješnicu (laudò et rettificò tutti li lasci lasciati... contenuti nel Testamento, et Codicilo, et polizza di Pugno di esso q(uondam) suo Padre...«).¹³ I njezinoj drugoj kćeri Nikici Mariji kumovala je na krstu Franjica žena Franje Štekljina.

Franjica je Ivanu F. rodila osim Petra Mata dvije kćeri: Paškvu i Nikicu Mariju; ova je bila krštena 21. kolovoza 1586, a ona 4. aprila 1580. O Paškvi ne znamo više ništa, a Nikica Marija bit će ona Marija, koja se vrlo mlada uđala za Franju Šamanića zvanoga Rušin i imala sina Ivana, koji je kamio stupiti u svećenički stalež.

Matina majka umrla je mlada, jer se zadnji put spominje kao kuma na krstu Matu sinu de Perca dne 4. veljače 1588, a već 29. srpnja iste godine drži na krstu Nikolu Štekljina Franjina druga

¹⁰ Milošević, str. 2, opaska 2. — I u vizitaciji provincijala Ivana Vočića g. 1591. označen je Matin otac kao »nauta«.

¹¹ Bartoli 253. — Ime Škina (Ieda) našao sam u Krku i g. 1643. i 1655. No mogao bi to biti i nadimak, jer Bartoli na listu 214 opaža, da su istu kuću nastavali najprije neki Dalia detto Trus ili Trou (Travaš?), onda Ivan Kurto (otac fra Matin), pa njegov zet Franjo Rušin (Šamanić).

¹² Bartoli 89.

¹³ Bartoli 281 b. — Inače je ovaj Steklin (Štiglic?) do svoje smrti (početkom 1619.) bio generalni prokurator gradskih bratovština. Na njegovo je mjesto stolni kaptol u sjednici 21. ožujka 1619. izabrao kanonika Bartula Brakovića.

žena Ivana Ferchie imenom Nikica (Colotta, Nicoletta). No ni ova nije dočekala starosti, jer 4. siječnja 1599. dolazi upisana kao krsna kuma Dinki kćeri Dinka Tarsia iz Lokmartina K a t a treća žena Ivana Ferchie alias Curto, koja je 20. junija 1601. već kao u d o v a kumovala na krstu Ivanu sinu Ivana Sonte (Suonte). Martin se otac dakle ženio tri puta i god. 1601. bio je već mrtav. Dan smrti ne možemo ustanoviti službeno, jer matice mrtvih sačuvala su nam se u Krku istom od 1668. amo. Međutim ništa ne smeta, da ostanemo pri Miloševićevu datumu 27. studenoga 1599, jer je fra Mato kao klerik već 23. svibnja 1600. svomu zetu Franji Šamaniću dao na pet godina u zakup za godišnjih 40 L sva svoja dobra »cosi arrativi, come Neresiati, Vignati, et Brajdati«,¹⁴ a nakon 9 dana, kako smo gore vidjeli, učinio je obračun o privremenom upravljanju istim dobrima i novcem s Bernardinom Štekljinom, koji je kao susjed i možda rođak bio valjda ovršitelj oporuke njegova oca Ivana. Ivan je bio regbi slaba zdravlja, jer je prvu oporuku pred notarom Ivanom Marijom Biasina pravio 30. listopada 1593. u jedan sat po ponoći bolestan na smrt, koju je kasnije, kako smo prije natuknuli, dopunjavao kodicijom i vlastoručnom policom. Tom prvom oporukom, od koje se sačuvao samo jedan odlomak, preporučivao je svoga sina Matu franjevcima konventualcima, da ga uzgoje i poduče, te bi jednom kao redovnik misnik služio Bogu i molio za upokoj njegove duše, a neka mu se dade dio dobara očevih i materinih.¹⁵

2. Izgubivši u 6. godini svoga života mater, dok mu je otac brodario morem, naš se Mato dao lako i rado sklonuti, da stupi u krčki samostan, koji ga je posinio. Primio ga je u red i nakon kušnje preobukao u Krku 10. ožujka 1591. provincijal magister Ivan Vočić Krčanin. No novicijat i teologiju svršio je u Italiji; u Rimu je g. 1611. doktorirao. U Krku ga nalazimo g. 1627 i 1628 kao gvardijana, da već početkom 1628. bude imenovan profesorom na sveučilištu u Padovi. Dekretom dužda Ivana Cornera od 3. kolovoza 1627, koji je dr. Mato u krčkom samostanu prezentirao, 29. rujna 1627, bile su o. Mati kao novoimenovanom gvardijanu i njegovim povremenim nasljednicima zbog siromaštva samostana oproštene sve državne pristojbe inače propisane za potvrdu izbora i za uvedenje u posjed gvardijana, a to uslijed njegove spomenice (memoriale).¹⁶ Odlukom istoga nadnevka vlada je Mati na njegovu molbu dopustila, da može svome pretšasniku¹⁷ isplatiti dug od 400 L u 8 godina po 50 L, jer da je i dug narastao kroz više

¹⁴ Bartoli 281 b.

¹⁵ Bartoli 274 b.

¹⁶ Kopijalna knjiga, listovi 15 i 118.

¹⁷ Iz pogodbi ispisanih na listovima 17 i 25b iste kopijalne knjige izlazi jasno, da je to bio magister o. Bonaventura Renaldis, koji je 12. lipnja 1627. bio još gvardijanom.

godina.¹⁸ Iako je o. Mate bio već 20. siječnja 1628. imenovan profesorom u Padovi, ipak se još 29. srpnja iste godine nalazio u krčkom samostanu u društvu s jedinim o. Ivanom Lombardićem, također Krčaninom, koji ga je naslijedio u gvardijanatu, »per non esser altri sacerdoti«.¹⁹ To ističem, jer Milošević ne zna, gdje se o. Mate zadržavao god. 1625—1628, a Kubić i Bartoli netačno vele, da je bio gvardijanom u Krku g. 1626 i 1627.

I u tuđini se o. Mato zanimao za Krk. Regbi, da je on ovdješnji samostan od svoje profesorske plaće podupirao novčano. Stoga se smatrao ovlaštenim, da se mletačkoj vladi potuži na prilike u samostanu. Na njegovu tužbu senat 26. kolovoza 1644. pozivlje provincijala, da u smislu postojećih naredbi ne pusti, da stranci budu gvardijani ili da drže ključeve blagajne i shraništa. Neposlušne redovnike, koji nijesu sinovi onoga samostana, neka providur odstrani iz Krka i otpremi provincijalu, ako su mletački podanici, strance pak neka naprosto istjera.²⁰ Dužd Fran Molin odredio je 7. siječnja 1647, da u krčkom samostanu mogu biti samo 3 misnika, 1 klerik i 1 brat lajik.²¹ Istomu samostanu dao je fra Mato novaca za čitanje sv. misa, tako da je na pr. 5. rujna 1669. gvardijan Marko Dešković (Descoveo) mogao dijelom toga novca (L 60) kupiti 15 ovaca i dati ih »na zlato« Ivanu Škrbe u Skrpčićima.²² Glavnica mora da je bila znatna, jer se g. 1726. u tabeli reduciranih zakladnih misa u samostanskoj crkvi navode za njegovu dušu 44 tihe mise i jedna pjevana na dan 9. rujna kao na obljetnicu smrti (jer se nije mogla vršiti dan prije radi blagdana Male Gospe). Tihe mise trebalo je čitati na 10. dan svakoga mjeseca (u veljači na 12) po 3, samo u listopadu i studenom po 6 i u prosincu 5 sv. misa.²³ Godine 1790. bile su one stegnute na jednu pjevanu misu,²⁴ koja se pjevala još 1837. na 10. rujna. Po najnovijoj redukciji pjeva se »za oca Mata Ferchio« u rujnu još samo jedna sv. misa.²⁵

Dobivši 1665. penziju, bio je Ferkić na kapitululu držanom u Krku g. 1666. izabran za provincijala, te je u tom svojstvu odobrio

¹⁸ Kopijal. knjiga 15 b.

¹⁹ Kopijal. knjiga 17 b.

²⁰ Kopijal. knjiga 28.

²¹ Kopijal. knjiga 121.

²² Kopijal. knjiga 111 b.

²³ Kopijal. knjiga 116 b i 117. — Tu se na 29. kolovoza čita: »Anniversario per la q(uonda)n Magnifica Elisabetta Frangipani. M(essa) C(antata) No 1.« Za tu je obljetnicu Jelisava, žena Ivana Frankapana, oporukom dd. Venetia 19/8. 1484. ostavila crkvi sv. Franje 100 zlatnih dukata (Bartoli 74).

²⁴ Srvani u samostanskom arhivu svešćić F. VIII, 32/1.

²⁵ Vidi tablu zakladnih misa u sakristiji.

pogodbu, kojom je krčki samostan svoju oranicu kod kapele sv. Jelene na Kimpu zamijenio s arhidakonom Lovrom Nave za njegova dva zemljišta kod kapele sv. Danijela na Pornibi.²⁰

Kao takav umr'o je na Malu Gospu g. 1669. I oporučno je krčkom samostanu namr'o dar od 120 lira, koje je samostan doista primio, makar okasno, preko mletačkih dikastera. Do g. 1739. taj je novac evidentiran u samostanskoj knjizi dužnika, sign. 25 F. VIII.

3. Od njegovih djela posjeduje samostanska knjižnica na Košljunu ona, što ih o. Milošević nabraja pod rednim brojevima 10, 13, 16 (evulgatum a Petro M. Rusca, Patavii in 8° Pasquati 1647) i 19, a knjižnica Vitezićeva u Vrbniku ima samo djelo pod Miloševićevim brojem 18. U krčkim pak bibliotekama (Algarotti i sv. Franje) nema ni jedno.

4. U početku smo natuknuli, da je nad nadvratnikom nutarnjih (na dno kloštra) vratiju sakristije crkve sv. Franje stajala Ferkićeva slika. Ondje se i danas čita u kamen uklesan napis u majuskulama sa gore produženim početnim slovima: « Ferchius (mjesto Ferchium) Hic Stantem — Ne lam Mirere Viator — Stat Colvmen Patriae — Relligionis Honos», a nad njim se vidi obrubljena kamenim vijencem udubina visoka 68 cm, široka 57 cm i duboka 8 cm. Prazninu vrlo manjkavo napunja jedan mramorni krilati anđelak. Tu je stajala po Kubiću slika (ritratto) Ferkićeva, koju da su odnijeli Francuzi, dok o. Milošević ne zna, da li je to bila slika ili poprsje. Prema plitkoći niše teško bi u njoj stajalo drveno ili kameno poprsje, pa smo spremniji vjerovati dru Kubiću. Izgleda, da je Kubić o toj slici znao više, pa da ne ođa nekoga drugoga, prišio je krađu Francuzima. Nije li možda slika, koju je on vidio u kući M. A. Impastarija i s nje snimio napise, upravo ona ista što je prije bila u onoj udubini? Impastarijev rod još sada živi, ako sam dobro čuo, u Miljama (Muggia) kod Trsta. Inače se drži, da su tu sliku Bog zna kamo odnijeli minoriti, kad su napustili Krk. Naprotiv toga stoji povjesna činjenica, da posljednji krčki konventualci nijesu napustili Krka, nego leže pokopani u samostanskoj crkvi. To su bili lajik fra Ivan Duda, koji je od 38 godina svoga vijeka umr'o 11. prosinca 1775, onda o. Andeo Polli, koji je umr'o od 50 godina dne 2 veljače 1777 M. V. (po mletačkom brojenju), i konačno u dobi od 40 godina o. Vinko Krčanin 3. travnja 1781. Za ovoga kažu župne matice: »Da parecchi anni rimasto solo superstite nel Convento de Conventuali in Città, dopo 15 giorni d' infermità munito de SS. Sacramenti, passò a miglior vita, attaccato essendo stato da Peripneumonia.« Tada su oblasti samostan zatvorile i uzele ključeve, koje su predale oo. Trećorecima Porta i Glavotoka, kad su ovi na temelju dukala dužda Pavla Remiera od 29. travnja 1783. bili

²⁰ Kopijal, knjiga list 54.

iste godine uvedeni u posjed samostana i crkve sv. Franje. Konventualci su prema tomu ovdje ostavili sve, dakle i Ferkićevu sliku, pa i svoj arhiv, t. j. obje kopijalne knjige i druge manje stvari, među kojima se nalazi jedna bilješka, prema kojoj bi krčki samostan bili posjetili sv. Franjo Asiški g. 1212. i sv. Antun Pad. g. 1216.²⁷

Župe požeškoga arhiđakonata g. 1332.—1335.

Kraljevina Hrvatska imala je u srednjem vijeku, naročito uoči turskih provala, bogatu duhovnu kulturu i bujan crkveni život. To se vidi iz velikog broja samostana, župa, crkvi i svećenika.

Po svome sredovječnom crkvenom životu osobito je zanimljiv požeški kraj, više nego drugi hrvatski krajevi. U njemu je postojala kao neka crkvena država, koju su organizirali križari da suzbijaju invaziju bosanskih patarena. Tu se nalazio zborni kaptol sv. Petra. Bilo je više samostana i opatija. Tadašnji požeški arhiđakonatski obuhvatao je područje između Papuka i Save, Cernika i Gorjana. Na tome području bilo je oko 100 župa. U pogledu crkvene uprave spadao je P. A. pod pečušku biskupiju.

Župe P. A. poznate su nam iz spisa, koji je sastavljen kod pobiranja Papine desetine g. 1332., 1334. i 1335. U spisu se nabrajaju župe i župnici te se kaže, koliko je koji župnik i koje godine platio banovaca ili groša u ime Papine desetine. Neke se župe spominju samo kod jednog pobiranja, neke kod dvaju, a neke kod svih triju.

Iz spisa se lako vidi, da je P. A. imao velik broj župa, ali se teško razabire, gdje su se nalazile pojedine župe. Većina župa zapisana je, od popisivača tuđinca, tako iskrivljenim i zagonetnim imenom te ne možemo nikako znati koja mjesna imena danas od-

²⁷ Ta čudna bilješka glasi: »† Anno Domini 1212 In visitando aliqua loca inveni Romithorium in portu Vegla dictum ibique per Fratrem Leonem reliquimus signum nostrum in dicta E(cc)lesia S. Mariae, et tradi(d)imus ipsam Fratri Maxentio regendam. Fr. Franciscus As(s)isiatis.

Anno 1216. Per Fratrem Antonium Patavinum hunc (sic!) locum confirmatum fuit fratri Maxentio et suc(c)essoribus subiectum. Fr. Antonius Patavinus olim Ulys(s)iponensis.

In Ch(ri)sti Nomine Amen. In Capitulo Chersi celebrato 1539.

Nos Fr. Nicolaus Difnico Min: Pro(vincia)lis Dalmatiae Per Guardianum S. Francisci Veglae, ut venerationi mandetur, et posteris memoriam (!) remanetur (!) mandamus ut diligenter custodienda fiat à Suc(c)essoribus nostris, et sigilo firmamus provintiae.

L.+S.

Fr. Nicolaus Difnico Min, Pro(vincia)lis Dalmatiae.◀